

ARTICULUS XXXIII.

Utrum consensus in delectationem sit peccatum mortale.
(2-2, quaest. 74, art. 8.)

Primo Utrum consensus in delectationem sit peccatum mortale.

Respondeo dicendum, quod hic non quaeritur de consensu in delectationem actus, quia hic plane mortale est; sed de consensu in actum cogitationis tantum; sicut cum aliquis cogitat delectationem fornicationis, et delectatur, et placet sibi haec cogitatio delectationis; vel propter ipsam cogitationem, vel propter rem cogitatum. Prima est cum quis cogitat de triangulo, vel de bellis regis, non propter regem, sed propter ipsam cogitationem. Secunda est, cum delector cogitando de amico propter ipsum, qui fit mihi per cogitationem et in cogitatione praesens. Sic ergo cogitatio potest cogitari ut delectans prout est cogitatio, et sic non est peccatum; sicut si debeo narrare de fornicatione, et occurrunt pulchrae viae, et delector. Si autem cogitatio est delectans propter rem cogitatum, impossibile est quod hoc procedat nisi ex amore fornicationis; et ideo consentire in eam, est consentire in amorem et in usum rei illicitae, et ideo est peccatum mortale.

ARTICULUS XXXIV.

Utrum suspicio sit peccatum mortale. — (2-2, quaest. 95, art. 3, corp.)

Secundo de suspitione utrum sit peccatum mortale; et videtur quod sic. Talibus enim comminatur. Dominus, Isai, v, 20: *Qui dicitis malum bonum, et bonum malum.*

Contra, super illud I Cor. iv: *Nolite ante tempus iudicare.*

Respondeo dicendum, quod in illis quae sunt mortalia peccata ex genere, motus imperfecti non sunt peccata mortalia, sed venialia. Adulterium enim est mortale, scilicet quando est completa voluntas, non autem quando est incompleta: non enim quilibet motus concupiscentiae est peccatum mortale. Iudicium autem est duplex: scilicet de rebus, et de personis. Iudicium de rebus semper est mortale peccatum, puta dicere quod dare eleemosynam sit malum. Iudicium autem de personis, licet quandoque sit falsum, non tamen semper est peccatum, nisi quando est omnino temerarium. Unde Augustinus

in sermone Domini in monte: *Si erramus in iudicio personarum, non erremus in iudicio rerum.* Sed quando ex levi re iudicium procedit firmum in corde, aliquando est peccatum mortale, quia est cum contemptu proximi; suspicio autem est quid imperfectum in genere iudicii, et ideo est imperfectus motus, et ideo non est mortale ex genere; quamvis si fiat ex odio, erit aliquando mortale.

Ad primum ergo dicendum, quod qui dicit bonum malum etc. non suspicatur, sed iudicat, et ideo peccat.

ARTICULUS XXXV.

Utrum liceat uti sortibus.

Deinde quaesita fuerunt de peccato operis tria. Primo utrum liceat uti sortibus, maxime in apertione librorum.

Respondeo dicendum, quod sors proprie est iudicium quod exquiritur ex aliquo ab homine facto ad inquirendum occultum. Dico autem ab homine facto; quia quaerere de factis ab aliis non est sors; sed aut augurium, aut aliquid aliud; ut quando aliquis facit sicut geomantici, et cum taxillis, et de festucis, et in apertione librorum. Haec autem fiunt ad tria; aut ad inquirendum voluntatem, aut ad consultandum dubium, aut ad dividendum; et sic sumitur triplex sors: scilicet divinatoria, consultoria, et divinatoria. Aliqui faciunt has quasi committentes fortunae: sicut cum quis non videtur debere ire, tamen ponamus quis debeat ire; et haec aliquando est vana. Aliqui intentione exquirendi iudicium alicujus rei; sicut quidam ad inquirendum iudicium astrorum exquirunt, sicut geomantici qui dicunt quod secundum motum caeli manus movetur; et sic est peccatum. Aliqui intendunt scire iudicium diaboli, sicut Nabuchodonosor; et hoc est sacrilegium. Aliqui iudicium divinum; et sic non semper est peccatum. Et sic sors divinatoria quatuor habet gradus; et primo modo aliquando est leve peccatum, vel non est peccatum; secundo modo peccatum est; et tertio et quarto modo semper peccatum, sed quando quis non ex necessitate facit, quia sic est tentare Deum; II Paral. xx, 12: *Cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te;* vel quando sine debita devotione, sicut Apostoli Act. i, vel quando aliquis res sacras convertit in res temporales, sicut cum aperit libros pro temporalibus; vel quando de eo quod est supra nos; sicut quando quis non concordat, quia hoc est facere injuriam Spiritui sancto, qui creditur firmiter esse in Ecclesia vel in collegiis. Tamen in electione saecularium nihil prohibet sortibus uti.

Secundo de retentione superfluum; utrum ille qui non dat superfluum, quod habet, pro Deo, peccet. Dicit enim Augustinus quod qui retinet etc. supra in VIII Quodlibet.

Tertio de perplexitate, utrum aliquis possit esse perplexus.

ARTICULUS XXXVI.

Utrum aliquis religiosus expelli debeat propter peccatum de religione.

Deinde quaesitum est de poenis.

Et primo de poena temporali; utrum aliquis religiosus expelli debeat propter peccatum de religione, si sit paratus corrigi, et sustinere poenam.

Respondeo dicendum, quod Apostolus dicit: *Auferite malum ex vobis ipsis... modicum enim fermentum totam massam corrumpit*; I Corinth. v. 13 et 16. Auferitur autem aliquis aut per poenam corporalem; et per hoc manifestum est quod auferitur etiam ille qui vellet poenitere quantumcumque, sicut homicida suspenditur, quantumcumque poeniteat; vel per poenam spiritualem; et hoc Ecclesia non facit, nisi quis esse contumax. Et ratio hujus est, quia per poenam corporalem auferitur aliquid temporale, quod potest recompensari per aliquid majus bonum; sed bonum spirituale quod amittitur, non potest recompensari; et ideo non debet religio infligere talem poenam quamdiu vult corrigi; quoniam sicut est excommunicatio in Ecclesia, ita est expulsio a religione. Et ideo dicendum, quod nullus est nisi propter contumaciam expellendus, sed est sequestrandus in carcere vel alio modo.

FINIS.

INDEX RERUM

QUAE IN HOC SECUNDO VOLUMINE CONTINENTUR

OPUSCULUM XXXI.

DE REGIMINE PRINCIPUM AD REGEM CYPRI

De Authentia Huius Opusculi Critica Disquisitio. 1
 ARGUMENTUM OPERIS 3

LIBER PRIMUS

CAPUT I. Quod necesse est homines simul viventes ab aliquo diligenter regi. 8
 CAPUT II. Quod utilis est multitudinem hominum simul viventium regi per unum, quam per plures. 6
 CAPUT III. Quod sicut dominium unius optimum est, quando est justum; ita oppositum ejus est pessimum: probaturque multis rationibus et argumentis. 8
 CAPUT IV. Quomodo variatum est dominium apud Romanos, et quod interdum apud eos magis aucta est republica ex dominio plurium. 10
 CAPUT V. Quod in dominio plurium magis saepe contingit dominium tyrannicum, quam ex dominio unius; et ideo regimen unius melius est. 12
 CAPUT VI. Conclusio, quod regimen unius simpliciter sit optimum. Ostendit qualiter multitudo se debet habere circa ipsum, quia auferenda est ei occasio ne tyrannizet, et quod etiam in hoc est tolerandus propter majus malum vitandum. 18
 CAPUT VII. Hic quaerit sanctus Doctor, quid praecipue movere debeat regem ad regendum; utrum honor vel gloria; et ponit opiniones circa hoc, quid sit tenendum. 16
 CAPUT VIII. Hic declarat sanctus Doctor, qualis est verus finis regis, qui movere ipsum debet ad bene regendum. 18
 CAPUT IX. Hic declarat sanctus Doctor, quod praemium regni et principum tenet supremum gradum in beatitudine caelesti; et hoc multis rationibus ostenditur, et exemplis. 21
 CAPUT X. Quod rex et princeps studere debet ad bonum regimen propter bonum sui ipsius, et utile quod inde sequitur: cuius contrarium sequitur regimen tyrannicum. 23
 CAPUT XI. Quod bona etiam mundana, ut sunt divitiae, potestas, honor, et fama, magis proveniunt regibus quam tyrannis: et de malis quae incurrunt tyranni etiam in hac vita. 27
 CAPUT XII. Procedit ad ostendum regis officium: ubi secundum viam naturae ostendit regem esse in regno, sicut anima est in corpore, et sicut Deus est in caelis. 28
 CAPUT XIII. Assumit ex hac similitudine modum regiminis, ut sicut Deus tranquanque bene distinguit quosdam orans, et propria